

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Etableringsreformen - en möjlighet för nyanlända till att bli delaktiga

En studie om samhällsvägladares arbete

LAURA AKPINAR

Huvudområde: Pedagogik

Nivå: C

Högskolepoäng: 15

Kursnamn: Pedagogik 61-90

Kurskod: PEA084

Handledare: Karin Andersson

Examinator: Ulrika Jepson Wigg

Termin: HT17

Sammanfattning

I studien undersöks hur samhällsväglare från två olika verksamheter i en kommun arbetar med etableringsreformen för att göra nyanlända delaktiga i det svenska samhället. Studien har en kvalitativ ansats med semistrukturerade frågor. Samhällsväglares arbetssätt kan innebära allt ifrån att ge information till att vara stöd för nyanlända. Resultatet visar att samhällsväglare gör nyanlända delaktiga dels i form av samhällsorientering men också i form av vägledande samtal. Samhällsväglare upplever att olika faktorer som påverkar nyanlända i etableringen kan medföra hinder i arbetet. I bakgrundsavsnittet beskrivs hur Länsstyrelsen poängterar att de som arbetar med etableringsreformen ska göra den nyanlända delaktig och därmed självgående i det svenska samhället. I studien är delaktighet ett centralt område, då studien utförs utifrån att undersöka hur nyanlända blir delaktiga i det svenska samhället med hjälp av olika insatser av samhällsväglare. Inom pedagogik är delaktighet ett av de centrala begreppen, vilket gör delaktighet relevant för studiens pedagogiska betydelse.

Nyckelord: *Delaktighet, etableringsreform, samhällsvägledning*

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
2 Bakgrund	5
3 Problemområde	7
4 Syfte och frågeställningar	7
5 Tidigare forskning	7
<i>5.1 Etableringens möjligheter för delaktighet</i>	7
<i>5.2 Förutsättningar för nyanländas delaktighet</i>	9
6 Teoretiska utgångspunkter	9
<i>6.1 Sociokulturella perspektivet - lärande och utveckling</i>	9
<i>6.2 Kommunikation</i>	10
<i>6.3 Lärande</i>	10
<i>6.4 Mediering</i>	10
7 Metod	11
<i>7.1 Kvalitativ ansats</i>	11
<i>7.2 Urval</i>	12
<i>7.3 Etiska antaganden</i>	12
<i>7.4 Datainsamlingsmetod</i>	13
<i>7.5 Bearbetning av data</i>	14
<i>7.6 Tillförlitlighet och trovärdighet</i>	14
8 Resultat	15
<i>8.1 Information</i>	15
8.1.1 Hinder	17
8.1.2 Förutsättningar för delaktighet	18
9 Analys	20
<i>9.1 Vikten av kommunikation</i>	20
<i>9.2 Ett arbetssätt som möjliggör andras lärande</i>	22
10 Diskussion	22
<i>10.1 Diskussion utifrån resultat</i>	22
<i>10.2 Metoddiskussion</i>	24
10.2.1 Valet av teori	24
<i>10.3 Mina erfarenheter</i>	24
<i>10.4 Framtida forskning</i>	25
Referenslista	26
Bilaga 1 Missivbrev	28
Bilaga 2 Intervjufrågor	29

1 Inledning

I detta avsnitt kommer information från Länsstyrelsen samt etableringsreformens riktlinjer om hur det går till för att skapa delaktighet för nyanlända att presenteras. Jag utgår utifrån Länsstyrelsen för att beskriva hur etableringsreformen ska gå till för att integrera nyanlända i det svenska samhället.

Nyanlända kan behöva individuella vägledningar utifrån deras egna behov. Det kan däremot inträffa att vissa individer inte får den vägledning som är formad efter individens behov. I studien undersöks hur samhällsvägledare från en kommun arbetar för att skapa delaktighet för nyanlända i det svenska samhället. Det är av intresse att förstå hur personal inom kommunala verksamheter arbetar med samhällsvägledning.

Enligt Länsstyrelsen (2017) ligger det gemensamma ansvaret för mottagandet av nyanlända hos myndigheter, kommuner och landsting. Enligt Arbetsförmedlingen (2017) ska dessa samverkande aktörer arbeta för att skapa förutsättningar för integration, främjande av hälsa samt etablera nyanlända på arbetsmarknaden. Anledningen till att lyfta mänskliga rättigheter och skyldigheter, är för att främja individens delaktighet och egenmakt i Sverige. Nyanlända ska få likvärdiga möjligheter till en god etablering.

Länsstyrelsen (2017) beskriver att samhällsvägledare från kommunen arbetar med vägledning för nyanlända. Vad samhällsvägledare gör för att varje enskild individ ska få bästa möjliga etableringsplan, som ska leda till att individen blir delaktig i samhället beror på individens behov. Målet är att samhällsvägledare ska vägleda varje enskild individ till att klara sig på egen hand för att bli självgående samt kunna försörja sig. Varje kommun bör ta sitt ansvar inom etableringsreformen.

Nyanlända ska få möjligheter som är likvärdiga till en god etablering. Målet under etableringen är att varje individ ska erbjudas rätt förutsättningar och meningsfulla aktiviteter för att skapa delaktighet. Jämställdhet, delaktighet och hälsa är viktiga förutsättningar i arbetet med nyanlända. De aktiviteter som struktureras för nyanlända ska främja individens delaktighet (Länsstyrelsen, 2017).

Kommunala verksamheter ska sedan ett antal år tillbaka ge möjligheten till alla individer som omfattas av etableringsreformen att delta i samhällsorientering. Enligt Länsstyrelsen (2017) ska samhällsorientering ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället. De har som mål att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter och skyldigheter, grundläggande demokratiska värderingar och om hur det svenska samhället är uppbyggt. Fokus ska ligga på det som är praktiskt i vardagslivet. Samhällsorienteringen ska ge förutsättningar för nyanlända på hemspråket, där nyanlända ska erbjudas dialog och reflektion. Nyanlända som inte har svenska språkkunskaper, har samma möjligheter till att ta del av etableringen, då språk inte ska vara ett hinder. För nyanlända är samhällsorientering en resurs som ska ge förutsättningar för att bli en del av det svenska samhället och därmed komma ut på arbetsmarknaden.

2 Bakgrund

I följande avsnitt kommer etableringsreformen att beskrivas. Det kommer även göras utifrån statens krav samt vilka förutsättningar som finns för att göra nyanlända delaktiga i samhället utifrån etableringsreformen.

Etableringsreformen (SFS, 2010:197) syftar till att ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället. Nyanlända ska under pågående etableringstid erbjudas att erhålla utbildning inom grundläggande demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och skyldigheter. Nyanlända ska få kunskap om hur det svenska samhället är uppbyggt och hur vardagslivet i Sverige fungerar.

Länsstyrelsen (2017) beskriver utifrån etableringsreformen (SFS, 2010:197) att en etableringsplan ska erbjudas till nyanlända, det är däremot frivilligt att ta del av den. De som erbjuds är mellan 18 och 65 år, har personnummer och har varit i Sverige i mindre än 12 månader. Etableringsreformen innefattar att nyanlända efter att ha fått uppehållstillstånd samt blivit kommunplacerade i Sverige får ta del av en etableringsplan. Individen har oavsett permanent- eller tillfälligt uppehållstillstånd rätt till etableringsreformen. För att omfattas av etableringsreformen bör individen vara inskriven på Arbetsförmedlingen samt vara arbetssökande, sedan kan en etableringsplan konstrueras utifrån den nyanländas behov. Alla nyanlända i Sverige ska ha samma förutsättningar till integration. Etableringen för nyanlända ska ske på lika villkor oavsett var i Sverige individen är bosatt och vilken verksamhet eller myndighet som arbetar med frågorna.

Nyanlända ska förhålla sig till den individuella etableringsplan som görs av de som arbetar med etableringsreformen, tillsammans med individen. Etableringsplanen har individen rätt att ta del av under max två år, det kan bli en kortare tid beroende på om individen kommer ut i arbete tidigare (Länsstyrelsen, 2017).

Under etableringstiden får nyanlända ta del av vuxenutbildning i svenska för invandrare (SFI), samhällsorientering och andra aktiviteter för att komma ut i arbetslivet så fort som möjligt. Etableringsplanen konstrueras utifrån deltagarnas familjesituation samt hälsa och aktiviteter ska vara anpassade till deltagarens förutsättningar. När en individuell etableringsplan har upprättats ska den omgående startas. Nyanlända ska ha möjlighet till att kunna reflektera samt diskutera om samhällsorienteringen, då fokus är att praktiskt kunna leva i Sverige. Efter etableringstiden ska individen vara självgående, kunna försörja sig och forma ett stabilt liv i det svenska samhället. Individen ska även klara av att utveckla och påverka Sverige (Länsstyrelsen, 2017).

Kommunerna är enligt lag skyldiga att erbjuda nyanlända minst 60h samhällsorientering under etableringstiden. I etableringsreformen (SFS, 2010:1138) stadgas i 6 § att kommunerna själva utformar upplägget av samhällsorienteringen, det vill säga att det ser olika ut i alla kommuner i Sverige. Däremot har alla kommuner samma grunder samt mål som ska uppnås. Även de som inte blivit kommunplacerade eller omfattas av kvot¹, har rätt till etablering och stöd. Att vara nyanländ i en kommun innebär att individen kan kategoriseras under ABO, EBO eller kvot. ABO, anläggningsboende, innebär att migrationsverket placerat ut familjen på en anläggning, i avvaktande på ett beslut om uppehållstillstånd eller avslag. EBO, enskilt boende, innebär ett boende hos en närstående.

För att påskynda etableringstiden så har staten startat ett projekt där en del kommuner ingår och har som syfte att påskynda etableringen för de nyanlända. Det som tidigare gjordes under fyra till sex veckor, för att starta etableringsplanen och komma in i det svenska samhället, görs idag under ett och samma besök hos samtliga fem myndigheter på en och samma dag. Dessa myndigheter och verksamheter är migrationsverket, försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, skatteverket och kommunen.

Tidigare lag om introduktionsersättning (SFS, 1992:1068) för nyanlända som idag motsvarar etableringsreformen, slopades i december 2010. Fram till dess fick nyanlända delta i någonting som då hette introduktion för nyanlända. De nyanlända som tillhörde målgruppen som fått uppehållstillstånd i Sverige fick möjlighet till att ha en individuell introduktionsplan som individen var inskriven i under två år. Under denna tid låg ansvaret på att integrera nyanlända i det svenska samhället hos kommunerna (Länsstyrelsen Västmanland, 2017). Då fick nyanlända introduktionsersättning som sedan ändrades enligt lag till etableringsersättning. Beslutet togs av riksdagen vilket skedde för att etableringsreformen skulle framträda. I samband med det så flyttades även ansvaret från kommuner till staten, det vill säga Arbetsförmedlingen. Tanken var att få nyanlända att närma sig arbetslivet tidigare under etableringstiden och på så sätt dra ner på arbetslösheten (Länsstyrelsen, 2017). Trots att ansvaret ligger hos statliga verksamheter idag har även kommunen en del uppgifter och aktiviteter inom etableringsreformen. När etableringsreformen uppkom förändrades uppdraget för kommunen och fokus blev enbart samhällsfrågor.

¹ Kvot är de personer som bor på flyktingförläggning i andra länder, där hjälporganisationer tillsammans med migrationsverket får avgöra om situationen är tillräckligt utsatt i det befintliga landet. Har individen/familjen någon anknytning till Sverige görs en förfrågan till en specifik kommun om de kan ta emot dem. Eftergodkännande en beredskap som tar emot dessa med en hel del förmåner som andra nyanlända inte har. De får även ett uppehållstillstånd innan de kommit till Sverige.

3 Problemområde

Denna uppsats utgår utifrån Länsstyrelsens direktiv för hur etableringsreformen ska ge varje individ rätt till möjligheter, för att bli en del av det svenska samhället. I direktiven lyfts hur nyanlända har möjlighet till en etableringsplan som formas av samhällsväglare. Det är därför av intresse att få en förståelse för hur samhället arbetar med möjliggörande för hur nyanlända ska kunna bli delaktiga i det svenska samhället.

4 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur samhällsväglare utifrån sitt arbetssätt kan skapa delaktighet för nyanlända i det svenska samhället.

- (i) Hur skapas vägledning för att nyanlända ska bli en del av det svenska samhället?
- (ii) Vilka möjligheter finns det genom vägledning för att nyanlända ska bli delaktiga?

5 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning att presenteras utifrån fem forskningsartiklar inom studiens arbetsområde. En beskrivning utifrån vardera artikel kommer att inledas med en sammanfattande rubrik för ämnet.

I denna studie används fem olika forskningsartiklar, dessa har hittats via Swepub och Libris databaser. Sökorden som användes i databaserna var ”nyanlända” AND (”delaktighet” OR ”integration”) vilket inte gav ett brett utbud av vetenskapliga artiklar, att byta ordet ”integration” mot ”etablering” gav ett större utbud av vetenskapliga artiklar inom ämnet. Efter att ha läst artiklarna gavs en bild av ett samband till den här studien som jag ska undersöka. Anledningen till valet av de vetenskapliga artiklarna var för att öka förståelsen för hur etableringsreformen kan skapa delaktighet för nyanlända i det svenska samhället. Resterande artiklar handlar om arbetssätten som används i etableringsplaner, hälsans påverkan för delaktighet samt hur privata aktörer och myndigheter arbetar med detta.

5.1 Etableringens möjligheter för delaktighet

Ericsson och Rakar (2017) utför ett forskningsprojekt kring migration, arbete och etablering med fokus på förståelsen för processer och arenor som utgör etableringsinsatser. Författarna gör en undersökning om hur integration och etablering ses som en meningsskapande process och vad detta perspektiv innebär i mötet mellan nyanländ och policy. De har undersökt om det

finns en etableringsprocess som ger individen verktyg för att skapa minnen utifrån en ny framtid. Enligt författarna kommer nyanlända civila människor från krig, förtryck, fattigdom och kränkningar av grundläggande rättigheter. Vilket har medfört en ökning inom migrationen. Människor flyr i hopp om ett bättre liv och bättre förutsättningar vilket sätter fart på migrationsprocesser. Nyanlända behöver återskapa en fungerande vardag på kort tid och bearbeta sin historia för att återskapa bilden av framtiden. Den formella strukturen inom etableringsprocessen har som syfte att individen skall bli delaktig i samhället, genom att bland annat komma ut i arbete. Arbete inom etableringsprocessen är ett rimligt samt hållbart sätt att integrera människor i samhället vilket skapar inkludering och delaktighet för nyanlända. Författarna framför att nuvarande etableringsinsatser har effekt på sysselsättningsperspektivet.

Larsson (2015) undersöker i sin studie hur olika privata aktörer har makt till att påverka hur integrationspolitiken sker i praktiken. Undersökningen sker på arbetsplatser som arbetar med integration och studien görs med hjälp av intervjuer och observationer av etableringshandläggare samt privata aktörer. Författaren beskriver även att oavsett land, bakgrund, utbildningsnivå, yrke, kön, ålder och erfarenheter så förenas nyanlända i sitt invandrarskap. Etableringshandläggare och privata aktörer har liknande uppgifter samt förutsättningar för att nyanlända ska etableras.

Handläggare har en tendens till att utgå från att nyanlända är på ett specifikt sätt, vilket kan påverka bemötandet från handläggare till nyanländ. Författaren har utformat sitt syfte att utforska betydelsen av "svenskhet" i görandet av integrationspolitik och undersöka hur etableringshandläggare, men även privata aktörer, behandlar integrationspolitik samt varför. Författaren framför att aktiviteter för nyanlända utformas för att göra nyanlända delaktiga. Dessa aktiviteter kan vara riktade efter behov som till exempel aktiviteter för att bli mer anställningsbar (Larsson, 2015).

Joonas et al. (2017) nämner i sin vetenskapliga artikel att etableringsreformen innebär ansvar för nyanländas etablering, som har förflyttats från kommun till Arbetsförmedlingen. Författarna utgör analys om reformens effekt på nyanländas sysselsättning, deltagande i utbildning och inkomster. Författarna beskriver att syftet med etableringsreformen är att omvandla introduktionssystemet för nyanlända samt att påskynda etableringen ut i arbetsliv och delaktigheten i samhället. Nyanlända i målgruppen ska skriva in sig på Arbetsförmedlingen som arbetssökande och sedan kartläggs en plan, utifrån individens erfarenheter och meriter. Etableringsplanen ska vara två år och bör omfatta minst samhällsorientering, svenska för invandrare och någon form av arbetsinsats. Författarna beskriver vidare att reformen medför att nyanlända tidigare kommer ut i arbetslivet och får möjligheter i samhället genom samtal. Dessa samtal medför också att aktiviteter kan formas efter nyanländas förutsättningar samt behov.

5.2 Förutsättningar för nyanländas delaktighet

Carlerby (2016) beskriver att individen växer på sikt när hälsan för nyanlända främjas och samhället förebygger ohälsa. Enligt författaren är en god hälsa positiv för både individ och samhälle. Växande möjligheter för nyanlända innebär en lyckad etablering. Studier och andra vardagliga aktiviteter bidrar till integrering och dessa förutsättningar har en betydelse för hälsa på samma sätt som deltagande i arbetslivet. Författaren menar också att när migrationsprocessen fungerar främjas hälsan bland nyanlända och etableringen på arbetsmarknaden underlättas. Bästa möjliga hälsa som omständigheterna tillåter, underlättas för att nyanländas kompetenser ska kunna matchas med behov som finns i regionens näringsliv. Författaren nämner att hälsofrämjande perspektiv bör inkluderas i arbetet, för att en lyckad etablering ska uppnås samt för att en effektiv vägledning ska ges samtidigt som hälsan fortfarande är i fokus.

Al Adhami (2015) skriver om aktörer och samverkan i sin vetenskapliga artikel. Författaren menar att det ansvar kommuner har inkluderar nyanlända, vilket innebär att kommunen även ansvarar för olika etableringsinsatser, bland annat samhällsorientering. Enligt författaren innehåller samhällsorientering en obligatorisk del att tillsammans med svenska för invandrare (SFI) hålla i förberedande aktiviteter för framtida arbeten. Informationen ska ges på individens modersmål om individen inte hanterar det svenska språket, för att informationen inte ska tolkas fel. Författarens Studie utgår från MILSA som står för migration och hälsa, utgångspunkten för MILSA är att hälsan för nyanlända är en förutsättning för att etableras samt få en känsla av delaktighet i samhället.

6 Teoretiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras det sociokulturella perspektivet och dess innebörd samt relevans till studien.

6.1 Sociokulturella perspektivet - lärande och utveckling

Det sociokulturella perspektivet är relevant för studien, då innehållet handlar om att samhällsvägledare i mötet med nyanlända använder kulturella artefakter när individen ska förstå samt utvecklas med och av sin omgivning. Säljö (2014) beskriver att individen utvecklas i sociala miljöer. Perspektivet handlar om hur individen utvecklar sin kulturella förmåga till sin sociala roll i tillvaron. Individens lärande sker i interaktion till andra individer och kulturella kontexter enligt författaren. Perspektivet poängterar mediering, lärande och kommunikation som redskap. För att kunna tänka menar Vygotskij (2007) att individen bör hantera tänkandets sociala verktyg, nämligen språket. I samspel mellan individ och kultur eller samhälle så byggs den sociala dimensionen upp. Vygotskij beskriver att människor drivs till att använda verktyg som ett sätt att överleva. Inom det sociokulturella perspektivet beskrivs det att individens delaktighet utvecklar lärandet. Vilket kan relateras till studien, då

samhällsvägladares arbete för att skapa delaktighet för nyanlända i det svenska samhället är av intresse.

6.2 Kommunikation

Johansson (2012) beskriver utifrån Vygotskij att språket är det centrala redskapet för kommunikation och det hjälper individen att organisera omvärlden. Kommunikation är centralt i utvecklingen hos nyanlända för att etableras och kunna få en förståelse för hur det svenska samhället fungerar.

Säljö (2014) beskriver att när individen kan tala om världen, så kan hen analysera, observera och dra slutsatser om hur världen fungerar. Individer utvecklas i samspelet med och av varandra, därför kommer en kompetent person vara givande för utveckling inom läroprocessen. Individens utveckling sker i två steg, i interaktion med andra och inombords med sig själv. I interaktion med andra utvecklas individens kunskap på individuell nivå, sedan kommunicerar individen inombords med sig själv. Samtalen som sker inombords är baserade på individens eget tänkande. Det innebär att individen ständigt utvecklas och då sker kunskap individuellt och gemensamt. Författaren beskriver vidare att kommunikation är en central del i lärandet då individen ständigt utvecklas i sociala kontexter.

6.3 Lärande

Lärande utifrån Säljö (2014) pågår ständigt, sociala situationer påverkar vad individen tar med sig till framtida tillstånd vilket är vad lärande definieras som. Individens förståelser och förutsättningar påverkas av tidigare erfarenheter för hur lärandet ska användas i nya sammanhang. Lärandet utvecklas när individen blir delaktig i kunskaper som skapar förutsättningar för att användas i nya sociala situationer. Individen agerar utifrån de resurser som är anpassade till situationen, vilket enligt författaren innebär att varje social situation som uppstår har en social inramning. Därför förhåller sig individen till olika uppgifter beroende på handlingens sociala och kommunikativa inramning. Det blir enklare för individen att hantera en uppgift med mer förståelse om den ingår i ett bekant socialt sammanhang. Den lärandes handlingar och tänk är planerat utifrån hur den lärande tolkar situationen och förväntningar.

Fokus på när lärandet sker är i sociala sammanhang, socialt samspel och via mediering. Individens lärande sker när denne blir delaktig i kunskaper som kan användas i nya sociala miljöer. Lärande äger rum i en normativ och etisk grundad omgivning, som gör att det finns en anknytning mellan lärande och etiska ställningstaganden (Säljö, 2014). I studien ligger intresset i hur samhällsvägladares utvecklar nyanländas kunskaper som individen kan använda i det svenska samhället, som för nyanlända kan vara en ny social miljö.

6.4 Mediering

Säljö (2014) beskriver artefakt som det centrala i det sociokulturella perspektivet. Artefakt betraktas som verktyg och redskap. Mediering innebär att individen använder sig av kulturella

redskap med avsikt i sina handlingar. Artefakt kommer till användning i samspel med andra människor, samspelet benämns som mediering.

Säljö (2014) beskriver att i det sociokulturella perspektivet sker mediering för individer i interaktion med omgivningen. Kulturen och dess redskap har en påverkan för tankesättet kring omvärlden för individen. Människors kunskaper och möjligheter utvecklas i samband med användandet av redskapen. Synen på lärande enligt det sociokulturella perspektivet är appropriering. Det individen tänker och utför är vad som omfattar både intellektuella och fysiska kunskaper, exempelvis individen skapar en förståelse utifrån teori och använder sedan kunskapen i handling. Individen lär sig i samband med att bekanta sig med kulturella redskap. Vilket gör individen beroende av de fysiska och mentala redskapen, det hjälper även individen att utvecklas.

Säljö (2014) beskriver att handledning av den mer kompetente exempelvis kan ske när individen lär sig att nyttja språkliga och intellektuella redskap. Det viktigaste redskapet inom mediering är språket då exempelvis ord medierar omvärlden, författaren beskriver att individen med hjälp av att hantera redskap utvecklar lärandet i interaktion med andra. Med hjälp av språket, i detta fall mediering kan den som handleder stärka läroprocessen hos individen som handleds. Stöd ska anpassas till de redskap som är intellektuella för att individen som handleds ska kunna hantera de nya kunskaperna. I interaktionen mellan handledare och den lärande är samarbete viktigt då båda tar del av ny kunskap, när de olika delmålen uppnås. I den föreliggande studien sker interaktionen mellan samhällsvägledare och nyanländ.

7 Metod

I följande avsnitt presenteras studiens metod. De delar som beskrivs är kvalitativ ansats, urval, etiska antaganden, datainsamlingsmetod, bearbetning av data samt tillförlitlighet och trovärdighet.

7.1 Kvalitativ ansats

I studien har en kvalitativ metodansats använts som utgångspunkt med en inblick av tolkningslära från hermeneutiken. Enligt Hyldgaard (2008) vill man inom hermeneutiken inte förklara, utan förstå samt tolka. Inom en hermeneutisk forskningsansats det vill säga tolkningslära, fokuseras det på att skapa en förståelse för människan och dess uttryck, subjektiva upplevelser är centralt. Fejes och Thornberg (2015) beskriver att hermeneutiken används för att tolka, förstå och förmedla upplevelser. Anledningen till användandet av hermeneutiken är för att försöka förstå de subjektiva upplevelser som samtliga informanter ger.

7.2 Urval

För att hitta samhällsvägledare som arbetar med vägledning för nyanlända, kontaktades den kommun där studien har genomförts. Via kommunen fick jag kontaktuppgifter till enhetschefer i de verksamheter som arbetar med samhällsvägledning för nyanlända. Samhällsvägledare från olika kommunala verksamheter, var av intresse för denna studie. För att få intervjupersonernas upplevelser av ämnet valdes individuella samhällsvägledare från olika verksamheter i en kommun. Anledningen till att blanda samhällsvägledare från olika verksamheter inom en kommun är att få en bredare bild av hur de arbetar med etableringsreformen samt hur de förhåller sig till etableringsreformens grundstruktur. Detta val även för att det kan finnas olika förhållningssätt och upplevelser för hur etableringsreformen skapar delaktighet för nyanlända i det svenska samhället.

När valet av verksamheter gjordes kontaktades enhetschefer i dessa verksamheter via telefon. I telefonsamtalet gavs information kring syftet med studien samt information kring etiska riktlinjer från vetenskapsrådet. Verksamheternas enhetschefer skickade ut information via mail till medarbetare, med hjälp av det fick jag kontakt med en medarbetare på vardera arbetsplats som ville delta i studien. Via dessa två intervjupersoner fick jag kontakt med resterande intervjupersoner, jag fick en lista med mailadresser till andra samhällsvägledare på respektives arbetsplats. Kontakten mellan mig och medarbetarna var enbart via mail. Jag mailade ut informationen till samhällsvägledare där även ett missivbrev (Bilaga, 1) och intervjufrågor (Bilaga, 2) samt kontaktuppgifter till mig lämnades. Därefter fick jag ytterligare tre intervjupersoner. Tid och plats bestämdes via mail, detta gjordes när den muntliga och skriftliga informationen var tilldelad och jag fått tillåtelse för intervju. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) innebär användandet av detta handlingsätt ett snöbollsurval.

Samtliga samhällsvägledare har olika lång arbetslivserfarenhet, de har jobbat allt mellan ett och tjugooett år med flyktingfrågor. Av intervjupersonerna arbetar tre i ena verksamheten, resterande två arbetar i den andra verksamheten.

7.3 Etiska antaganden

I genomförandet av studien har jag förhållit mig till de fyra etiska riktlinjer som finns, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2011). Missivbrevet (Bilaga, 1) som skickades ut till deltagarna är baserade på de fyra etiska riktlinjerna, för att deltagarna skulle vara medvetna om studiens syfte samt att deltagandet var frivilligt, innan de deltog i intervjun.

Enligt Vetenskapsrådet (2011) innebär informationskravet att jag som forskare ska informera deltagarna om studiens syfte. Den informationen lämnades ut till intervjupersonerna med hjälp av ett missivbrev (Bilaga, 1) och via mail. Enligt Vetenskapsrådet handlar samtyckeskravet om att deltagare har frihet att avstå sin medverkan i undersökningen, de måste även ge ett samtycke om de vill delta i studien. Enhetscheferna informerade sina

medarbetare om att deltagandet i studien kan avbrytas. Denna information skickades även av mig via mail till både enhetschefer och medarbetare.

Konfidentialtetskravet innebär att det finns ett krav på att deltagarnas personliga uppgifter kommer att anonymiseras för att deltagaren inte skall känna sig utpekad (Vetenskapsrådet, 2011). Information om detta fanns med i missivbrevet (Bilaga, 1) för att deltagaren skall få ta del av allt. Namn på intervjupersoner byttes ut mot fiktiva namn för att fullfölja konfidentialtetskravet. Namnen som valdes är könsneutrala och benämnda som hen. Nyttjandekravet handlar om att deltagarnas uppgifter enbart används i syfte till studien (Vetenskapsrådet, 2011). Även detta stod med i missivbrevet för att göra individen medveten om informationen samt för att intervjupersonerna skulle känna sig trygga.

7.4 Datainsamlingsmetod

Med semistrukturerade frågor i kvalitativ intervju får informanterna möjlighet till att diskutera om studiens ämne. Detta för att få en bred förståelse av samhällsvägledares arbetssätt kring etableringsreformen. För att kunna samla data som ska ge svar på frågeställningarna i denna uppsats, utfördes intervjuer. Enligt Fejes och Thornberg (2015) är sammanställningen av intervjuer det empiriska materialet som ska analyseras och tolkas. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är fördelen med att genomföra kvalitativa intervjuer att intervjufrågor och ordningen de ställs i kan anpassas efter situationen. Vilket innebär att intervjuare kan oavsett ordning på intervjufrågor omorganisera strukturen på intervjun utifrån intervjupersonens svar. Det leder till att intervjupersonen kan ge en bred förståelse för ämnet.

Kvalitativa intervjuer användes för att samla in data. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är intervjuer en metod för att samla in kunskap om förhållanden och upplevelser som berör den sociala miljön. Intervjuerna (Bilaga, 2) är av semistrukturerad karaktär då jag formulerade frågeområden som gav intervjupersonerna både möjlighet och tillfälle att kunna utveckla det de talade om. Fördelen för intervjuaren är att nya frågor kan ställas till intervjupersonerna samt följdfrågor till det intervjupersonen talar om, vilket kan leda till en generell förståelse.

Innan intervjun formulerades 11 intervjufrågor (Bilaga, 2) och ett missivbrev (Bilaga,1). Tillsammans med intervjupersonerna bestämdes tid och plats då intervjun skulle äga rum. Jag erbjöd mig även att boka grupprum, däremot tyckte samtliga att det vore smidigt om vi träffades på respektives kontor. Thomson (2010) hävdar att det kan vara viktigt att intervjupersonen själv får välja plats för intervju, detta för att känna sig trygg. Intervjuerna var olika långa, mellan 30-60 minuter. När jag fick ett godkännande från intervjupersonerna så påbörjades inspelningen av intervjuerna. Under intervjuerna antecknades stödord om den information som intervjupersonerna tipsade mig att läsa om, till studiens syfte. En fördel som nämns med anteckningar är att det kan skrivas ner information som i vissa fall inte syns på ljudinspelningen, vilket exempelvis skulle kunna vara icke-verbalt språk (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015).

Fem intervjuer genomfördes, varav samtliga arbetar som samhällsvägledare med frågor kring etableringsreformen. Valet av att bara använda kommunala arbetsplatser gav mig en förståelse för olika arbetssätt kring nyanländas delaktighet utifrån etableringsreformens grundstruktur. De som deltog i studien kommer från olika verksamheter inom kommunen där studien genomfördes, det gav mig en övergripande bild för hur kommunen gemensamt arbetar för att främja nyanländas delaktighet i det svenska samhället.

7.5 Bearbetning av data

Efter första intervjun påbörjades transkriberingen av materialet, den var ordagrann. Det gjorde att jag lärde mig att vara mer uppmärksam och vågade avbryta mer i nästa intervju för att få svar på en del frågor. Efter det fortsatte jag med att transkribera efter varje intervju, för att jag insåg att det hjälpte mig under intervjuerna att se vad jag behövde tänka på. Bryman (2011) beskriver att viktig information inte förbises om transkriberingen sker när informationen fortfarande är färsk. Enligt Fejes och Thornberg (2015) utförs bearbetning av det material som är transkriberat bland annat för att stärka en teori som undersöks eller se skillnader samt likheter.

När transkriberingarna var färdiga påbörjades bearbetning av den empiriska data. Syftet med bearbetningen var att skapa förståelse för intervjupersonernas egna erfarenheter och upplevelser. Bearbetningen ledde till tre olika kategorier för resultatet. Kategorierna blev information, hinder och förutsättningar för delaktighet. Det utformades en huvudrubrik och två underrubriker, vilket motsvarar det intervjupersonerna berättat om. Kategorierna sammanfattar hur samhällsvägledare arbetar för att göra nyanlända delaktiga i det svenska samhället. När detta var gjort återgick jag till valet av studiens teoretiska utgångspunkt och därmed valdes det sociokulturella perspektivet. Därefter påbörjade jag analysdelen där jag relaterade studiens resultat till den valda teoretiska utgångspunkten. I analysen fokuserade jag på att göra tolkningar av resultatet då studien har ett inslag av hermeneutikens tolkningslära. Det blev två rubriker i analysdelen, dessa är vikten av kommunikation och ett arbetssätt som möjliggör andras lärande. Dessa utformades utifrån sociokulturella perspektivets begrepp i relation till vad samhällsvägledares gör för nyanländas delaktighet.

7.6 Tillförlitlighet och trovärdighet

En del av tillförlitligheten i resultatet framkommer genom att studien är baserad på vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Varje intervjuperson fick ta del av transkriberingen från respektives intervju. I studien beskrivs hela tillvägagångssättet i de olika delarna under metoden. Bryman (2011) beskriver att skapandet av trovärdighet sker i samband med att deltagarna i undersökningen ska få uttala sig om uppfattningen forskaren har fått utifrån intervjumaterialet. Det beskrivs även att trovärdighet framkommer när forskningens tillvägagångssätt framträder vilket är transparens.

Larsson (2005) tydliggör att kvalitét i kvalitativa studier ökar när forskaren beskriver sitt perspektiv som används för tolkning. Om delar i studien är korrekta ökar kvaliteten vilket leder till att studien i sin helhet blir tydlig anser författaren. Genom att presentera det sociokulturella perspektivet som är en del av tolkningen, framförs förståelsen för studiens helhet. Vidare redogörs det att om utgångspunkten för tolkningen är tydlig, innebär det att inget utelämnas för läsaren. Främst grundas det på att kunna kritiskt granska forskning.

Trovärdighet påvisas av att forskaren genomför en beskrivning av hur tillvägagångssättet utförts. Med tanke på att etableringsreformen är en lag på hur samtliga aktörer bör arbeta, finns det chans att det hade blivit liknande resultat även om studien utfördes på nytt. Bryman (2011) poängterar att pålitligheten baseras på om resultatet i en undersökning hade blivit liknande vid ett nytt forskningsstillfälle. Materialet kan bli annorlunda vid ett nytt tillfälle då intervjupersonernas svar vid en del tillfällen baserades på egna erfarenheter i denna studie. Vilket visar på att det hade kunnat bli annorlunda om andra intervjupersoner hade valts.

Valet var att enbart intervjua samhällsväglare. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) ökar säkerheten i resultatet när valet av intervjupersoner har samma arbetsuppgifter.

8 Resultat

I följande avsnitt redogörs den insamlade data som kommer från de genomförda intervjuerna. Resultatet har sammanställts med en inledande text samt med en huvudrubrik, som är information, med två underrubriker. Dessa är hinder och förutsättningar för delaktighet. Citat under en del stycken finns för att stärka det som framgår i resultatet.

En del av arbetet för samhällsväglare är att med hjälp av information, vägleda nyanlända in i samhället. Information ges på olika sätt, grunden för det är rådgivning som gör det möjligt för samhällsväglare att visa på möjligheter till att göra sig delaktig i det svenska samhället. Intervjupersonerna beskriver flera arbetssätt att arbeta med kring vägledning för nyanlända utifrån etableringsreformen.

8.1 Information

Samtliga samhällsväglare beskriver att de arbetar med att ge råd och stöd i form av information till nyanlända. Informationen som samhällsväglare ger ska skapa förutsättningar för att nyanlända ska få möjlighet till att bli en del av det svenska samhället. Informationen sker på olika sätt och handlar både om vardagssituationer och andra svåra situationer.

Ett arbetssätt som samtliga intervjupersoner har är att ge samhällsinformation till nyanlända. De håller i vägledande samtal där de svarar på olika frågor som de nyanlända har och de stödjer dem i funderingar eller svårigheter som nyanlända uppdagar genom att vistas i samhället. Love beskriver att uppdragen kan vara allt ifrån samhällsorientering², vägledning, till att ha bostadsintroduktion för nyanlända.

Vi arbetar för att nyanlända ska få den ultimata vägledningen för att bli en del av samhället – Love

Samhällsvägledares arbetssätt skiljer sig i vissa fall från varandras då råd i form av information ges på annorlunda sätt för att skapa delaktighet. Ett exempel är Alex arbetssätt som skiljer sig från de andra intervjupersonerna, arbetet är erfarenhetsbaserat med tanke på att Alex har varit nyanländ och använder sig av individuella erfarenheter i arbetet för nyanländas delaktighet.

Charlie strävar efter att ge nyanlända samhällsinformation som behövs för att individen ska bli en del av samhället på så kort tid som möjligt. I arbetet ingår att hålla i vägledande samtal som kan vara inriktade på olika saker exempelvis, föräldrastöd eller ekonomikurser.

Vi kan hjälpa nyanlända med information som andra myndigheter inte har resurser för – Charlie

Enligt Alex är ett arbetssätt att ge information om vardagliga händelser till nyanlända, för att skapa delaktighet i samhället. Hen beskriver att information som ges bland annat kan vara hantering av post eller kunskap om olika bidrag. Ett annat sätt kan även vara att svara på familje- och samhällsfrågor.

Råd i form av information anser Kim är hens arbetssätt för att vägleda nyanlända och på så sätt vara stöttande i etableringen. Hen menar att samhällsvägledares arbetsuppgifter handlar om att göra nyanlända delaktiga i samhället genom att bland annat vara till hjälp vid behov och att erbjuda individen samhällsorientering.

Robin arbetar med den sociala delen utav integrering i det svenska samhället, som bland annat handlar om familjeproblem och att hjälpa till med olika ärenden från andra myndigheter, som nyanlända har en bristande förståelse för. Alex beskriver även att det ingår i arbetet, att vara

² Samhällsorientering ska underlätta nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Målet är att ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt inhämtning av kunskap. Deltagarna ska få kunskap om mänskliga rättigheter och skyldigheter samt demokratiska värderingar. Även teoretisk kunskap om hur samhället fungerar för att nyanlända ska kunna applicera det i vardagslivet.

stöd i olika samtal med andra myndigheter eller verksamheter. Ett arbetssätt är att hjälpa nyanlända med att registrera de i olika köer samt hänvisa de till andra myndigheter exempelvis, socialtjänsten eller Arbetsförmedlingen när behoven uppstår.

Vi arbetar utifrån en drop in metod, vi besvarar korta frågor. Vi är typ som en informationsbank, när de behöver information så kommer de till oss - Robin

8.1.1 Hinder

Svårigheter med etableringsreformen menar Kim är att det har skapats ett vi och de samhälle vilket försvårar att nyanlända ska bli en del av samhället. Hen anser också att programmet inte är uppbyggt för alla. Bemötandet samt synen gentemot nyanlända är ett hinder. Tillfälliga uppehållstillstånd skapar svårigheter med etableringsreformen. Samhället förväntar sig att nyanlända hela tiden ska klara sig själva. Kim berättar att samhället inte har förtroende för nyanländas kompetens samt ett dåligt bemötande av de resurser den enskilda individen har.

Man tror inte att de är kapabla till att kunna - Kim

Enligt Kim är etableringsreformen fyrkantig, hen menar att förutsättningarna är svåra och att det är svårt att få ett väletablerat jobb som nyanländ i Sverige. Vidare berättar Kim att det kan vara svårt att få ett jobb när språket inte kan behärskas fullt ut. Etableringsplanen beskriver hen strävar efter att få ut nyanlända på arbetsmarknaden samt hitta en praktikplats. Hen menar att den planen inte är hållbar då arbetsgivare endast anställer individer för att de har lönebidrag via Arbetsförmedlingen. När det bidraget löper ut efter ett år menar Kim att de får sparken och en ny individ med lönebidrag anställs.

Ett hinder som Robin nämner i arbetet som samhällsväglare är att nyanlända i en del fall inte har möjlighet till en bostad. Det anser hen hindrar det vägledande arbetssättet för nyanlända då det är ett grundläggande behov för individen att kunna fokusera på andra viktiga saker, som att lära sig språket samt gå i skolan. Det beskrivs också att tidigare traumatiska händelser kan vara ett hinder för nyanlända i etableringen, då trauma kan påverka individens utveckling vilket kan påverka Robin från att utföra sitt arbete.

Förutsättningar för att bli delaktig och ta sig vidare i processen finns, alla har en möjlighet sen sker den individuellt beroende på faktorer som påverkar sedan tidigare - Robin

Love nämner att hinder i hans arbete är att budgeten för etableringsreformen och nyanlända inte är hållbar, hen menar att en större ekonomi hos nyanlända skulle underlätta arbetet för samhällsväglare. Det skulle göra att nyanlända kan bli självgående, vilket skulle motivera

de mer och arbetet för nyanländas delaktighet i samhället skulle underlättas. Ett annat hinder i arbetet som samhällsväglare kan vara långa beslutstider för nyanlända hos andra myndigheter, det drar ut på etableringen. Vidare berättar Love att en svårighet även är att nyanlända träffar flera olika kontaktpersoner från olika myndigheter beroende på ärende och beslut. Vilket bidrar till att samhällsväglare inte får den information de behöver för att göra nyanlända delaktiga, då möjligheterna inte finns till att skapa ett förtroende och bygga en relation. Love menar att om nyanlända enbart träffar en kontaktperson som hjälper till i alla ärenden, skulle det leda till att nyanlända får den hjälp som behövs redan i första mötet.

Nu är det så många inblandade att ingen får en helhetsbild av individens situation, vilket jag tror förlänger etableringstiden och istället påverkar etableringen negativt –
Love

Både Charlie och Alex menar att svårigheter med etableringsreformen är att nyanlända inte har en relation till sina handläggare då individen behöver ha kontakt med flera olika. Vilket Charlie menar skapar en känsla hos samhällsväglare om att de inte kan ge individen det stöd som nyanlända är i behov av. Alex berättar att nyanlända inte känner en trygghet för att prata om sin situation, då det är flera kontaktpersoner inblandade i etableringen. Det försvårar samhällsväglares arbete när nyanlända inte känner bekvämlighet till att uttrycka sig, som då bidrar till att viktig information utesluts.

Det finns knappt någon relation längre, då en känsla av otrygghet skapas hos den nyanlända - Alex

8.1.2 Förutsättningar för delaktighet

Samtliga intervjupersoner nämner att specifika gruppverksamheter utifrån behov är en förutsättning. Att arrangera dessa gruppverksamheter är också ett arbetssätt för att göra nyanlända delaktiga. Ett annat sätt för att göra nyanlända delaktiga är att validera utbildning. Vidare nämns det hur de arbetar med olika insatser utifrån etableringsreformen exempelvis, föräldragrupper, bostadsintroduktion, vägledande samtal och samhällsorientering för att nyanlända ska få den hjälp de behöver för att bli delaktig i samhället.

Enligt Kim främjas nyanländas delaktighet inte bara av samhällsväglare utan även med hjälp av Arbetsförmedlingen, som kan ses som en bank av praktikplatser. En förutsättning som en praktikplats eller anställning under en kortare period för med sig, är enligt Kim att individen får erfarenhet och en referens om sin arbetskompetens för att komma ut i arbetslivet. Att komma ut på arbetsmarknaden hjälper nyanlända att skapa nya relationer samt utveckla sina svenska språkkunskaper, som kan leda till att bli en del av det svenska samhället menar hen.

Kim beskriver att den största tillgången med flyktingverksamhet är den globala processen som ständigt utvecklas och att människor kommer närmare varandra. Kim menar att när nyanlända förhoppningsvis kommer ut i jobb, så försvinner åtminstone en individs fördomar om ett ”vi och de samhälle”. Kim stärker att tillgången med nyanlända är att samhället kommer ett steg närmare välfärden, när en samverkan mellan medborgare och nyanlända skapas.

Men ja skulle vilja säga såhär, du är nyanländ så länge du inte har ett jobb för att arbete är inte bara pengar, arbete är allt – Kim

Robin anser att nyanländas delaktighet främjas av etableringsreformen genom kartläggning hos Arbetsförmedlingen, då de ser till individens erfarenheter, kunskaper och kompetenser. Makten till att påskynda etableringen ligger inte i Robins händer. En del av arbetet som hen gör för att nyanlända ska bli delaktiga i samhället är validering av utbildning, vilket kan underlätta etableringen. Robin gör även i sitt arbete för nyanländas delaktighet individuella planer, allt beror på nyanländas situation när planen konstrueras. I arbetssättet menar Robin att en förutsättning som skapas är heltidsinsatser för nyanlända. Vidare poängteras att ett annat sätt för att skapa delaktighet för nyanlända är genom samhällsorientering. De flesta insatser i Robins arbete är arbetsförberedande vilket är en central del för göra nyanlända delaktiga i det svenska samhället.

Vi är en vägledande hand under etableringstiden med hjälp av den individuella kartläggningen som en nyanländ får av Arbetsförmedlingen, vilket är en stor del i främjandet av individens delaktighet – Robin

Love menar att en del i hens arbete för främjande av delaktighet hos nyanlända innebär att skapa en förståelse för hur samhället är uppbyggt. Hen möjliggör att nyanlända utvecklar sin förståelse för samhället, vilket är en förutsättning som skapas av samhällsvägledare för att nyanlända ska ta sig vidare i etableringen. För att främja delaktigheten med hjälp av individanpassade insatser tittar hen efter vad de nyanlända har för behov, krav samt vad de behöver hjälp med. Ett sätt att erbjuda delaktighet i det svenska samhället, beskriver Love är att till exempel stötta och ge information om hur samhället ser på föräldraskap. Ett arbetssätt för hen är att ha en öppen mottagning där information ges. I arbetssättet ingår även att erbjuda nyanlända uppföljningssamtal på arbetsplatsen vilket skapar trygghet. Hen beskriver att trygghet är en viktig förutsättning i mötet mellan samhällsvägledare och nyanländ. Love nämner att uppföljningssamtal skapar relationer och därmed kan nyanlända känna sig bekväma med att öppna upp sig.

Med rätt samt tydlig information kan en nyanländ få förståelse för hur samhället fungerar vilket skapar möjligheter till att kunna bli en del av det svenska samhället – Love

Charlie nämner att insatser som ingår i arbetssättet skapar delaktighet för nyanlända exempelvis när nyanlända får hjälp med att validera nivån på kunskaper. Insatser kan vara individuella och då utgår Charlie alltid ifrån den enskilda individens bakgrund samt förutsättningar. Hen gör ingen skillnad i sitt arbete som samhällsväglare i mötet med nyanlända, oavsett kultur eller bakgrund, alla ges samma förutsättningar till att vägledas. Etableringsplanen är individuell, den kan inte vara statisk då alla individer har olika erfarenheter. Charlie beskriver att gruppverksamheter som också ingår i arbetssättet är en förutsättning. Gruppverksamheter kan även skapas utifrån de behov som finns, ett exempel på det är föräldragrupper som skapas för att förstå hur det är att vara förälder i Sverige. Föräldragrupper som insats skapades utifrån att föräldrar i andra länder inte har samma krav på sig, som förväntningarna en förälder i Sverige har.

De har inte verktygen för att förstå sig på ett nytt samhälle och dess värderingar, vi får de att förstå hur de blir uppmärksamma på andra sätt – Charlie

Alex menar att kulturen inte får etableringen att skilja sig och att gruppinformation är densamma för alla. En stor fördel är att någon som förstår sig på kulturen kan hålla i gruppinformation på hemspråket. Grundstrukturen är densamma för alla berättar Alex vilket är en bra förutsättning då ingen går miste om Sveriges rättigheter och skyldigheter. En annan förutsättning som hen erbjuder i sitt arbete som samhällsväglare är validering av utbildning. Alex gör detta i sitt arbete för att inte skapa en känsla hos nyanlända av att tiden som individen lagt på utbildning i hemlandet är förgäves. I arbetet ingår att underlätta för att nyanlända ska komma ut i arbetslivet.

Vi är en vägledande roll in i det svenska samhället, vi visar vägen för nyanlända och de kan alltid vända sig till oss, om i princip allt – Alex

9 Analys

I följande avsnitt analyseras resultatet med hjälp av det sociokulturella perspektivet, jag kommer att använda mig av följande begrepp, lärande, kommunikation och mediering.

9.1 Vikten av kommunikation

I resultatet framförs det att samhällsväglare arbetar socialt i en vägledande roll via samspel med nyanlända. Interaktionen som sker mellan nyanländ och samhällsväglare kan relateras till Säljö (2014) som anser att interaktion utvecklar individen. Säljö anser att en kompetent person är givande för en individs utveckling av *lärandet*. Interaktionen som sker mellan samhällsväglare och nyanländ skapar förutsättningar för att nyanlända ska kunna få den hjälp individen behöver. Vilket visar att det Säljö beskriver, kan relateras till att den med

kompetens, i studiens fall samhällsväglare har kunskap som krävs för att lära nyanlända om det svenska samhället. Vidare tydliggörs det att nyanlända får hjälp med att utvecklas samt bli delaktiga i samhället, i samspel med samhällsväglare och dennes kompetens.

I resultatet nämns det att samhällsväglare i arbete med nyanlända i vissa fall inte får all information i första mötet, då individer de möter träffar flera kontaktpersoner. Det gör att nyanlända väljer att klara sig själva utan den hjälp individen har rätt till från samhällsväglare. Då antalet kontaktpersoner är flera känner inte nyanlända sig trygga med att öppna upp sig, nyanländas *kommunikation* sker då inombords, via tänkandet. Det kan relateras till det Säljö (2014) menar om att individen tar till sig kunskap och *kommunicerar* sedan med sig själv inombords. Samtalen då individen kommunicerar med sig själv baseras på individens tänkande. Individens kunskap sker även individuellt och utvecklas därmed ständigt. Individer som *lär* sig något på egen hand ökar förståelse samt kompetens till det, menar Säljö.

I resultatet framkommer det att nyanländas delaktighet främjas genom att individen lär sig språket, kommer ut på arbetsmarknaden och får en förståelse för hur samhället fungerar. Johansson (2012) refererar till Vygotskij som anser att språket är nyckeln till *kommunikation*. I samband med att nyanlända lär sig det svenska språket och ökar sin uppfattning om hur samhället fungerar, ökar möjligheter för individens utveckling i *kommunikationen*. Det kan relateras till Säljö (2014) som beskriver att utvecklandet av *kommunikation* hjälper individen att organisera omvärlden. När individen organiserar omvärlden, *lär* sig individen förstå samt skapa en uppfattning om hur omgivning och samhälle fungerar.

Individen utvecklas med och av sin omgivning samt utvecklar sin kulturella förmåga till sin sociala roll, i tillvaron (Säljö, 2014). I resultatet framkommer det att samhällsväglare ger nyanlända möjlighet att utveckla förståelse för samhället i gruppverksamheter på respektives hemspråk, med hjälp av tolk. Denna informationsbaserade utveckling är enligt resultatet en förutsättning samhällsväglare skapar för nyanlända, att i interaktion med andra och i kulturella sammanhang utvidga sina kunskaper. Dessa gruppverksamheter skapar möjlighet för nyanlända att byta kunskap med varandra.

I resultatet framkommer det att samhällsväglare i samspel med nyanlända ger råd och stöd för att utveckla förståelsen för nyanlända i samhället. Samhällsväglare *kommunicerar* med nyanlända i mötet och möjliggör för att individen ska bli självgående. Säljö (2014) anser att individen använder sig av *mediering* i *kommunikation* med sig själv och andra, med hjälp av kulturella redskap för att förstå samt beskriva omvärlden. För att nyanlända ska bli en del av samhället arbetar samhällsväglare för att hen ska få verktyg och redskap som krävs för att förstå sig på samhället.

9.2 Ett arbetssätt som möjliggör andras lärande

Det framkommer i resultatet att samhällsvägledare anordnar gruppverksamheter utifrån behov för att skapa en förståelse för samt med syfte att utveckla nyanländas kunskaper om det svenska samhället. I resultatet redogörs det att praktikplatser samt att komma ut på arbetsmarknaden är en förutsättning. Samhällsvägledare skapar förutsättningar genom att använda sig av nyanländas kunskaper i arbetet kring delaktighet, exempelvis validering av utbildning och betyg. Det tydliggörs att en del nyanlända sedan tidigare har erfarenheter av arbete och samhällsvägledare kan skapa möjligheter för nyanlända genom att använda dessa erfarenheter i framtida tillfällen, exempelvis i nya sociala miljöer. Det framkommer även att samhällsvägledare kan använda sig av tidigare personliga erfarenheter i arbetet med nyanlända. Vilket kan relateras till det som beskrivs av Säljö (2014) då tidigare erfarenheter används i framtida situationer som individen kan placera ut i en del sammanhang. Det visar på att hen tagit *lärdom* av tidigare situationer och använder kunskaper i framtida kontexter.

Samhällsvägledare ger nyanlända möjlighet till samhällsorientering och arbetsförberedande insatser som framförs i resultatet, det kan vara teoretiska och praktiska förutsättningar. Vilket kan vara ett exempel på intellektuella och fysiska kunskaper som nyanlända får ta del av. Nyanlända får teoretisk information om samhället som individen sedan kan applicera i vardagen. Säljö (2014) anser att omfattningen av kunskaper sker av det individen tänker och utför. Vidare menar författaren att individen blir beroende av de fysiska och mentala redskapen, som hjälper individen att utvecklas. Författaren beskriver att individens kunskaper samt möjligheter utvecklas med hjälp av att använda redskapen. Stöd ska anpassas till intellektuella redskap för att individen som får hjälp ska kunna hantera nya kunskaper.

10 Diskussion

I följande avsnitt diskuteras resultatet som framkommit i studien med hjälp av tidigare forskning. Även en diskussion utifrån metoden, egen diskussion med val av teori, mina erfarenheter och förslag till framtida forskning framkommer i detta avsnitt.

10.1 Diskussion utifrån resultat

Den tidigare forskningen som används i studien var till hjälp för att få en förståelse för etableringsreformens uppbyggnad. Av intervjuaterialet som samlats har det skapats en förståelse för hur samhällsvägledare arbetar med etableringsreformen, för att göra nyanlända delaktiga i det svenska samhället samt vilka hinder som påverkar arbetet. Begreppen som används i studien från det sociokulturella perspektivet har analyserats med den insamlade data som framkommit ur intervjuerna. Med hjälp av den valda teorin och resultatet som framkommit har jag kunnat besvara frågeställningarna och nått fram till studiens syfte. En förståelse för hur samtliga samhällsvägledare som har deltagit i studien arbetar har framförts utifrån studiens resultat tillsammans med teori. Samtliga intervjupersoner upplever att nyanlända blir en del av samhället med hjälp av den samhällsorientering som ingår i

etableringen. Resultatet visar att samhällsvägledare har kompetens som de inte får fullfölja i en del fall, för att göra nyanlända delaktiga i det svenska samhället, då de begränsas i sitt arbete av etableringsreformens riktlinjer.

Min tolkning utifrån intervjupersonernas upplevelser är att samhällsvägledares arbetssätt handlar om att ge nyanlända förutsättningar i etableringen, för att skapa en förståelse samt bli en del av det svenska samhället. Ericsson och Rakar (2017) poängterar strukturen för att individen ska bli delaktig i samhället, enligt författarna är etableringsprocessen en grund för att integrera nyanlända i samhället. I resultatet framkommer det att strukturen också kan vara det som hindrar nyanlända från att bli delaktiga i samhället, samtidigt som nya strukturer i form av gruppverksamheter som samhällsvägledare arrangerar är en annan struktur för att underlätta för nyanlända att komma in i samhället. Vilket visar att etableringsreformen har en effekt på nyanländas individuella behov. Samtliga intervjupersoner enligt min tolkning anser att arbete är en primär faktor för nyanlända till att bli inkluderade i samhället. Det kan jag stärka från tidigare forskning där Eriksson och Rakar (2017) beskriver att arbete är ett hållbart sätt att integrera människor på.

Enligt min tolkning arbetar samtliga samhällsvägledare med att ge nyanlända förutsättningar i form av att bland annat skapa individuella och gruppinriktade insatser utifrån de behov som nyanlända har. Från den tidigare forskningen finner jag stöd då Larsson (2015) beskriver att aktiviteter utformas för att göra nyanlända delaktiga och att aktiviteter kan vara utformade efter behov. I resultatet framförs det att gruppinformation inte skiljer sig beroende på vilket land nyanlända kommer ifrån. Min tolkning utifrån det är att samhällsvägledare ger likriktad information till nyanlända i gruppverksamheter oavsett tidigare kunskaper. Vilket kan påverka samtalet från samhällsvägledare till nyanländ. Min tolkning stärks från den tidigare forskningen där Larsson (2015) beskriver att bemötandet av nyanlända påverkas av att handläggare ser nyanlända på ett speciellt sätt. Vilket enligt min tolkning kan innebära att nyanlända i vissa fall inte ses som de unika individer de är, då de generaliseras.

I resultatet tydliggörs det att samtliga samhällsvägledare beskriver att en individuell etableringsplan görs i syfte för att skapa förutsättningar för nyanlända i samhället. Min tolkning med tanke på att etableringsplanen utformas i individuella etableringssamtal är för att nyanlända ska få den hjälp som behövs för att bli delaktig i samhället. Enligt en möjlig tolkning som jag gör är att det sker i arbetsförberedande syfte. Min tolkning stärks av den tidigare forskningen där Joonas et al. (2017) beskriver att etableringssamtal underlättar för att individen tidigare ska komma ut i arbetslivet, då samtalen är baserade på individuella förutsättningar för den nyanlända.

I resultat uttrycker samtliga samhällsvägledare att de arbetar med vardagliga aktiviteter som dess verksamheter erbjuder, dessa är dels samhällsorientering och vägledande samtal. Insatser av samtliga samhällsvägledare utgör enligt min tolkning att nyanlända har en möjlighet till att få en förståelse för samhället och att de blir motiverade. Genom samtalen får de nya idéer

samt svar på sina funderingar, vilket kan skapa en trygghet och god hälsa hos individen. I den tidigare forskningen finner jag stöd där Carlerby (2016) beskriver att vardagliga aktiviteter bidrar till integrering för nyanlända och att förutsättningar påverkar hälsan. Ovanstående resonemang stärks även av Al Adhami (2015) som beskriver att kommuner har ett ansvar för insatser inom etableringsreformen, bland annat samhällsorientering. Det ansvaret kommuner har bidrar till inkludering av nyanlända. Samhällsväglare arbetar med delaktighet i form av att nyanlända ska få möjlighet till att kunna komma in i samhället. Att inkludera nyanlända i det nya samhället kan föra med sig en känsla av delaktighet. Jag förstår utifrån samhällsväglare att delaktighet skapas med hjälp av alla insatser för nyanlända men även genom att samhällsväglare ger råd och stöd i form av information. Arbetet med delaktighet innebär att vara en kontaktperson för nyanlända som kan svara på frågor, hjälpa till vid behov samt kunna erbjuda aktiviteter som skapar förutsättningar för individen i samhället. Riktlinjer kan i vissa fall begränsa samhällsväglare i arbetet för nyanländas delaktighet dock finns det möjligheter som samhället erbjuder för att varje enskild individ ska kunna bli delaktig.

10.2 Metoddiskussion

Valet av två kommunala verksamheter i en kommun ansåg jag var till en fördel för min studie, för att få en förståelse för helheten i arbetet med etableringsreformen. Jag valde kommunala verksamheter för att kunna intervjua samhällsväglare som arbetar med främjandet av nyanländas delaktighet. Två verksamheter valdes för att inte enbart få en verksamhets arbetssätt för samhällsväglare kring etableringsreformen. Utifrån att studien har en kvalitativ ansats, gjorde att intervjupersonerna fick möjlighet till att diskutera genom semistrukturerade frågor om sitt arbetssätt kring etableringsreformen. Valet av att utgå från tolkningslära inom hermeneutiken gav möjligheter till att tolka samtliga samhällsväglares upplevelser av arbetet för nyanländas delaktighet i samhället.

10.2.1 Valet av teori

I valet av teori har jag haft fyra teorier att välja mellan då jag ansett att alla på något sätt var relevanta för studien. Dessa teorier var det sociokulturella perspektivet, Illeris lärandedimensioner, andragogik och kognitivismen. Jag hade svårt att välja bland dessa fyra teorier då jag var insnöad på nyanländas sätt att lära sig istället för hur samhällsväglare skapar delaktighet för nyanlända i sitt arbetssätt. När jag funderade på mitt syfte, ur samhällsväglares perspektiv samt när en del av min studie var avklarad och resultatet var påbörjat återvände jag till valet av teori. Jag valde bort de tre teorier som inte kändes relevanta för studien och kände att det sociokulturella perspektivet var relevant då delar i teorin beskriver hur lärande, kommunikation samt mediering utvecklar individen i interaktion med andra.

10.3 Mina erfarenheter

Etableringsreformen benämns som en etableringsprocess i den tidigare forskning som jag använt mig av i studien, samtliga samhällsväglare som intervjuats ansåg utifrån sitt arbete

att etableringsprocess var ett laddat ord. De menar att med tanke på att etableringsreformen är en lag så bör jag använda mig av etableringsreform i min studie. Utifrån dokument från Länsstyrelsen (2017) som arbetar med riktlinjer för etableringen har jag även insett att det benämns som reform och inte process, därmed valde jag att använda mig av etableringsreform under hela studien.

10.4 Framtida forskning

Med tanke på att intervjupersonerna enbart är från kommunala verksamheter blir arbetssätten likriktade då det arbetar utifrån riktlinjer för samhällsvägledning. Ett förslag till framtida forskning är att intervjua både samhällsvägledare och nyanlända för att få en helhetsbild av hur etableringsreformen skapar delaktighet för nyanlända samt hur det upplevs när individen tagit sig igenom etableringen. Det kan också vara av intresse för framtida forskning att enbart studera hur etableringsreformen som lag möjliggör att individen blir en del av samhället.

Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Al-Adhami, M. (2015). *Förstudie MILSA - Hälsokommunikation i relation till samhällsorientering och etablering av nyanlända flyktingar i Sverige*. Uppsala: Uppsala universitet
- Arbetsgruppen för lokal och regional samverkan, under Samverkansdelegationen. (2017). *Utgångspunkter för samverkan om nyanländas etablering*. Arbetsförmedlingen
Hämtad 2017-09-26 från:
<http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/integration/Metodstod-for-lokala-overenskommelser-om-nyanlandas-etablering.pdf>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. Uppl.) Malmö: Liber.
- Carlerby, H. (2016). *Hur handläggare/specialister inom etableringen definierar hälsofrämjande faktorer i möten med nyanlända*. Sundsvall: Mittuniversitetet
- Ericsson, U & Rakar, F. (2017). *Med minnen av en framtid – Integration och etablering som meningsskapande processer*. Högskolan: Kristianstad
- Eriksson-Zetterquist & Ahrne. Intervjuer (2015) I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red).. *Handbok i kvalitativa metoder* (S. 34-54) Stockholm: Liber.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015) (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. (2. Uppl.) Stockholm: Liber.
- Hyldgaard, K. (2008). *Vetenskapsteori: en grundbok till de pedagogiska ämnena*. (1. Uppl.) Stockholm: Liber
- Johansson, T. (2012). *Den lärande människan – utveckling, lärande, socialisation*. Johanneshov: TPB

Joona, P. Lanninger, A. & Sundström, M. (2017). *Etableringsreformens effekter på integrationen av nyanlända*. Stockholm: Stockholms universitet.

Larsson, J. (2015). *Integrationen och arbetsmarknaden – Hur jämställdhet, arbete och annat "svensk" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*. Scandbook: Falun

Larsson, S. (2005). Om kvalitet i kvalitativa studier. *Nordisk pedagogik*. S. 1-32.

Länsstyrelsen. (2017). *Samhällsorientering för nyanlända – Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2017*. Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2017.

Hämtad 2017-09-11 från:

<http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/integration/samhällsorientering/2017-04-Samhällsorientering-for-nyanlanda%202017.pdf>

SFS 2010:197. *Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

SFS 1992:1068. *Lag om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar*. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet IU

SFS 2010:1138. *Förordning om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv* (3. Uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.

Thomsson, H. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet. (2011). *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1 Missivbrev

Hej, mitt namn är Laura Akpınar!

Jag är student från Mälardalens högskola som studerar det beteendevetenskapliga programmet. Jag skriver nu mitt examensarbete inom pedagogik, syftet med studien är att undersöka hur samhällsvägledare arbetar för att nyanlända ska bli delaktiga i det svenska samhället. Det är därför jag vänder mig till dig. Dina kunskaper är viktiga för mig och min uppsats. Jag vill ta del av dina erfarenheter genom en intervju.

Intervjun förväntas ta ungefär 40-60 minuter och den kommer att spelas in. När examensarbetet sedan är godkänt kommer jag att radera inspelningen. Ditt namn kommer inte att framgå i mitt examensarbete, utan du deltar anonymt. All information kommer att bearbetas på ett konfidentiellt sätt, det vill säga att det enbart kommer användas i studiens syfte. Ditt deltagande är frivilligt, vilket innebär att du kan avbryta ditt deltagande.

Jag vill ha svar från dig senast måndag 23de oktober. Därefter kommer jag att kontakta dig för att tillsammans med dig bestämma intervjutillfälle. Vid frågor eller funderingar kan du även kontakta mig och/eller min handledare.

Med vänliga hälsningar, Laura Akpınar.

Laura Akpınar

lar15001@student.mdh.se

0760166775

Handledare:

Karin Andersson

karin.andersson@mdh.se

Bilaga 2 Intervjufrågor

Berätta om *dig* själv och *dina* arbetsuppgifter.

Hur är etableringsprocessen uppbyggd?

Hur kan etableringsprocessen främja nyanländas delaktighet i samhället?

Följdfråga: Hur ser man på individuell främjande för detta?

Får alla samma möjlighet att ta del av etableringsprocessen?

Finns det någon skillnad inom etableringsprocessen beroende på individens kulturella bakgrund? Och har alla samma etableringsprocess eller är den individuell? Beskriv.

Vilka förutsättningar finns för att nyanlända ska ta sig vidare i etableringsprocessen? Sker processen med hjälp av krav som måste uppfyllas?

Finns det olika sätt att arbeta på med etableringsprocessen för att göra nyanlända delaktiga?

Hur länge anser du utifrån etableringsprocessen att individen är nyanländ?

Vilka hinder/svårigheter finns med etableringsprocessen?

Vill du tillägga något?